

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פדולוי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש כא כסלו תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 4:02 תל-אביב 4:16 חיפה 4:05 מוצאי שבת - ירושלים 5:18 תל-אביב 5:19 חיפה 5:16 ר"ת 5:54

פרשת וישב

שעבוד מהכרת הטוב

להרגיש מחוייבות ושעבוד למי שהרבה להטיב עמו, ולהשיב לו כגמולו!

נלמד מהפסוק: "ולא חשך ממני מאומה... ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים" (פרק לט"ט)

מפרש הספורנו: "איך אעשה הרעה הגדולה הזאת - לשלם רעה תחת טובה". ומה שסיים יוסף "וחטאתי לאלוקים" [ולא "וחטאתי לאדוני"] יתכן שרמז לנו בזה כאמרת חז"ל (במשנת ר"א-פרק ז) ש"כל הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה". אכן אפשר לבאר עוד, שכל דברי יוסף נסבו ביחס להקב"ה, שכיון שהיטיב עמו כל כך בזה שנתן בלב אדונו לתת כל אשר בידו... איך יתכן שיחטא לו וימרה את פיו. על כך היה אומר הגה"צ רבי הלל כגן זצ"ל, כי "טענה פשוטה והגיונית כזו גם גוי יכול להבין..."

רואים מפסוק זה - אומר הסבא מקלם - עד כמה חזק היה הרגשו של יוסף במדת הכרת הטוב... אף שבאמת עשה יוסף עם פוטיפר יותר ממה שעשה פוטיפר עמו, שכן נתברך ביתו בגלל יוסף וגם עבד אותו באמונה, ועל כן עזב כל אשר לו ביד יוסף כי היה לו עבד נאמן. "האם יתפאר הסוס באשר אדוניו מתקרב אליו ויושב עליו, הלא לטובתו הוא רוכב עליו, כן הדבר הזה". ועם כל זה, מרוב התרגלותו של יוסף בהכרת הטוב כאמרת חז"ל "כל הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה", לכן נזהר יוסף מאד להכיר טובה.

עוד אומר הסבא מקלם (הובא בספר "בית קלם") כי כל אחד מישראל שעושה איזה דבר טוב. איז כל ישראל חייבים להודות לו ולשבחו. כי הוא עושה טוב עם כל העולם כולו... ואף אם לא הועיל, מכל מקום חייבים אנחנו לתומכו ולחזק ידי העושה מצוה בכל מה שנוכל, אם בגוף, אם בממון, אם בנפש, להודות לו על כל הטוב שעושה. כי מחוייבים אנחנו ללכת בדרכיו יתברך... לאהוב ולחבב ולחזק את העושה דבר טוב, לשלם לו שכר טוב אם היה ביכולתנו, כמו שהקב"ה עושה עם העושה צדק, שמחבבו ונותן לו שכר כגמולו עושה כביכול צדק עמו יתברך. עכ"ד הסבא מקלם.

יתר על כן היה אומר הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל (הובא בהאעה"ח) שאפילו לשונאו חייב אדם הרבה הכרת הטוב, משום שלפעמים בא לו לאדם על ידו טובה מרובה. הא כיצד?

אם שונאו חורש לו רעה, מה עושה הקב"ה? מפר עצת שונאו והופך את הרעה לטובה, והלא טובתו של הקב"ה שלמה היא. אבל אם אוהבו משתדל להטיב לו, אין זו אלא טובתו של בשר ודם, שהפגם מרובה בו על המתוקן.

ולפיכך למה יטור איבה לשונאו? כי הוא אמנם חשבה לרעה, אבל אלוקים חשבה לטובה.

יסוד התפלה היא הכרת הטוב. הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל היה אומר (הובא בשפתי חיים - בראשית), כי האדם יכול להתפלל תפלה שלימה מתוך רגש הלב רק אם יש בו את ההרגשה הפנימית של הכרת הטוב. כשאדם חי בהכרה שהוא מקבל את כל צרכיו מהבורא יתברך. אז הוא יכול להתפלל ולברך ולהודות לו על כך, אך כשחסר לו בהרגשה זו, לוקח את הכל כדבר המובן מאליו, לא שייך אצלו מושג של תפלה אמיתית.

מוסיף רבי חיים: כשאנו מברכים מידי יום ביומו "שעשה לי כל צרכי", עלינו להכיר טובה להקב"ה שנותן לנו כל יום את כל צרכנו מחדש. "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". כל בוקר ובוקר צריך להרגיש מחדש את חסדי השי"ת שאנו יכולים לנשום, ומספק לנו את כל הדרוש לנו. רק ע"י הכרה פנימית זו ניתן להרגיש את הצורך בברכה ובתפלה.

מופלא בהכרת הטוב

בערוב ימיו של הגה"צ רבי **יעקב ניימן זצ"ל** (ראש ישיבת אור ישראל), כאשר פקדו החולי, וההליכה היתה קשה עליו במאד, ראוהו כשהוא מתאמץ ומופיע במסירות נפש ממש בשמחתו של אחד האברכים.

לפליאת הנוכחים, מה ראה על ככה? השיב רבי יעקב בשלוותו: "לפני ארבעים שנה, טרח זקיני של אותו אברך וכבדני בנוכחותו ובברכתו בשמחת הבר מצוה של בני. על כן ראיתי גם אני חובה לנפשי לטרוח ולהשתתף בשמחת נכדו..."

וכך גם בקיץ תשל"ט בהיותו בן שמונים וחמש. הילוכו כבד עליו. מטהו בידו. בקושי רב נגרר לדברים שבהכרח. והנה כל זה אינו מעכב בעדו מלטרוח בגופו ונפשו, לבוא ולהשתתף בחופתו של... של תלמיד? התברר שלא! אפילו לא של תלמיד. א"כ מה הביאו לטרוח ולהשתתף בשמחה?

את ההסבר סיפק רבי יעקב עצמו לידידו הגאון רבי **זבולון גרז זצ"ל** שפגשו שם: "חש אני הכרת טובה למשפחת החתן. זקנו המנוח, נמנה על גבאיי בית הכנסת "מקור חיים", אשר שימש היכל לימודים לשיבתנו בימי ראשית, הודות להשתדלותו הנמרצת..."

דרכי מוסר

כפי המדה שאדם נוהג עם הבריות, כך נוהגים עמו מן השמים!

נלמד מהפסוק: "ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" (פרק לז"ב)

ופירש רש"י: כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים וחשודים על העריות. ובשלתן לקה [מדה כנגד מדה]. על אבר מן החי - "וישחטו שעיר עיזים"... ועל דיבה שקורין לאחיהם עבדים - לעבד נמכר יוסף. ועל העריות שסיפר עליהם - "ותשא אשת אדוניו" וגו'.

כל טובה שאדם עושה - חוזר אליו

כלל יסודי אמרו חז"ל במשנה (סוטה ח:): "במדה שאדם מודד, בה מודדין לו". וזה הן לטוב והן למוטב, ומדה טובה מרובה, ורואים זאת אצל יוסף (בפרשה הבאה) בשעה שעלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, אמר פרעה ליוסף: "אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי... ויקראו לפניו אברך"

וכך מובא בזוהר הק' על הפסוקים האלו: אמר רבי חייא: קוב"ה מדיליה דיוסף קא יהיב ליה [והיינו לפי מדתו של יוסף כך מדדו לו]: פומא דלא נשק לעבירה - כתיב "ועל פיך ישק כל עמי". ידא דלא קריב לעבירה, כתיב "ויתן אותה [את הטבעת] על יד יוסף". צואר דלא קריב לעבירה, כתיב "וילבש אותו בגד שש". רגל דלא רכיב לעבירה, כתיב "וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו". המחשבה דלא חשיב לעבירה, נקרא "נבון וחכם". לב שלא הרהר "ויקרא לפניו אברך"... כולא מדליה נטל. עכ"ד הזוהר.

וכך מצינו אצל משה רבינו: לדעת **החפץ חיים** (בספרו עה"ת- שמות), מכיון שמשה רבינו הציל את ציפורה מיד הרועים, ככתוב "ויקם משה ויושיען" (שמות ב"ז), לפיכך שילמה לו ציפורה מדה כנגד מדה: כאשר רצה המלאך להרוג את משה, נאמר "ותקח צפורה צור ותכרות ערלת בנה", ובזה הציל את חיי משה.

"נראה מזה" - מפטיר החפץ חיים - "כי כל הטוב שאדם עושה לחברו משתלם לבסוף, כדאייתא בסנהדרין (צט:): על הכתוב (משלי טז) נפש עמל עמלה לו, הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר".

יסורין באין על האדם - מדה כנגד מדה

ידועה אמרת חז"ל (ברכת ה:): "אם רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו [לברר על איזו עבירה באו היסורין, שצריך לשוב עליה בתשובה], פשפש ולא מצא [עבירה שיהיו היסורין תואמים להעיד עליה] יתלה בביטול תורה.

וצריך עיון: מדוע יתלה דוקא בעון זה? איזו שייכות יש לעון זה עם היסורין ובמה שונה הוא משאר עבירות?!

ושמענו תירוץ לשאלה זו מפי **כ"ק האדמו"ר, רבה של ק"ק אונגוואר ירושלים, הגאון רבי דוד שלמה קליין שליט"א**, שאכן יש בעון זה "מדה כנגד מדה", שכן מחמת שביטל תורה, הביאו עליו יסורין שיבטלוהו מתורה, ומדדו לו כמדתו [ומצאנו שכעין זה מביאים בשם **הגרי"ז סולוביצ'יק זצ"ל**].

אמנם עדיין צ"ע שכל זה ניחא ביסורין שמבטלין אותו מהתורה, אבל אם סובל מיסורין שאין בהן ביטול תורה, מדוע יתלה ב"ביטול תורה", הרי אין בזה מדה כנגד מדה?!

שמא נוכל ליישב בביאור מחודש, שבאופן זה, ה"ביטול תורה" הוא מעצם זה שצריך לפשפש במעשים, במקום ללמוד... ובזה אכן שייך "מדה כנגד מדה" שהרי כל עון "ביטול תורה" הוא רק כשמבטל שלא לצורך, ומכיון שפשפש במעשיו ולא מצא, נתברר שהיה זה שלא לצורך כי לא הועיל בזה מאומה, מדה כנגד מדה על עון ביטול תורה שלא לצורך.

ביאור באופן אחר שמענו מהרב **ש.א. שליט"א**: אף כשאין ביסורין ביטול תורה, אבל ודאי יש כאן לימוד בצער "ויפה אחד בצער ממאה שלא בצער" ובזה ניכר ה"מדה כנגד מדה", שמכיון שביטל תורה כשהיה קשה לו ללמוד, נתנו לו עתה משמים לתקן זאת ע"י שילמד מתוך צער.

שיטת הריפוי הנכונה עפ"י חז"ל...

זרכו של הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל היתה, שלא לדרוש ברופאים. והנה אירע בתקופה מסויימת שלא חש בטוב. בני הבית ביקשוהו שיאות להבדק אצל רופא.

הסכים הנצי"ב להבדק. הגיע הרופא לבודקו, ולאחר שעה ארוכה של בדיקה, הצביע על הבעיה, ונתן מרשם של תרופה להגישה אל רוקח העיריה כדי שיכין את התרופה.

לאחר שיצא הרופא מעם פניו, נטל הנצי"ב את המרשם וקרעו... הביעו בני הבית את תמיהתם: ממה נפשך, אם אין בדעתו ליטול את התרופה, מפני מה הסכים להבדק על ידי הרופא, ואם כבר הסכים להבדק, למה לא יטול את התרופה.

משנוכח הנצי"ב בתמיהתם. פתח וביאר להם: "מדוע תמיד אין אני דורש ברופאים? משום שיודע אני איזה אבר כואב לי ומתבונן אני אילו מצוות השייכות לאותו אבר חיסרתי שלקיתי בו מדה כנגד מדה, ואזי מתקן אני את הצריך תיקון, בבחינת "ושב רפא לו". ואולם הפעם לא חשתי בטוב, אך לא עלה בידי להבחין באיזה אבר בגוף קיימת בעיה. על כן הסכמתי להבדק ע"י הרופא כדי שיבחין מהו מקום הבעיה. מעתה אחר שהבחין, שוב אינני זקוק לתרופותיו, אלא חוזר אני לדרך הרפואה הישנה שלי - לתיקון המדות השייכות לאותו אבר..."

שימוש חכמים

הכל בחשבון...

פעם אחת באו בני ביתו של הגאון **רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל** וסיפרו לו כי החלב שהעמידו על האש במטבח רתח וגלש.

הגיב מיד רבי איסר זלמן ואמר לרבנית: ברור לי מדוע אירע לי מקרה זה. מפני שהיום בבוקר כאשר בא העני הנוהג לפקוד את הבית, במקום שיתנו לו שתי פרוטות [כדרכם], נתנו לו רק פרוטה אחת. שיעור החלב שגלש עולה ודאי לפי חשבון מדוייק במחיר אותה פרוטה שאותה מנעו מן העני!.

שאל אביך ויגדך

שריפה כנגד שריפה...

יהודי שניצל מהמחנות באושוויץ, נכנס אל החזון איש ושאל: ראיתי במו עיני איך שנשרפו אלפים ורבות מישראל, איך יתכן כדבר הזה? ענה לו החזון איש: מדוע אינך שואל היאך לקח נבוכדנצר הכח להחריב את בית המקדש ולהגלות את ישראל מארצו? אלא משום שכבר נגזרה גזירה כך בבית דין של מעלה קודם, ולכן היה להם כח לזה. חזר האיש ושאל: ומה עם כל יונקי שדים שלא חטאו איזה כח היה להם לשורפם?

ענה לו החזון"א: "כשהתחילו בתי ספר "תרבות" בפולין שמעתי כמה פעמים מה**חפץ חיים** שכונה אותם בשם "מולך" והסביר הח"ח: מדוע אני קורא אותם מולך, משם שאצל העבודה זרה של המולך היו רגילין לשרוף גופי ישראל, ובבתי ספר "תרבות" שורפים נשמות ישראל. ומכיון ששם שרפו נשמות ישראל ממילא עי"ז ניתן כח לסט"א לשרוף את גופות ילדי ישראל, מדה כנגד מדה.

"וכשם שמצינו הנהגת מדה כנגד מדה אצל המצרים "כי בדבר אשר זדו עליהם", ומכיון שהטביעו ילדי ישראל קיבלו עונשם באותה מדה וטבעו הם בים סוף. כך גם כאן, כיון שאלפים מילדי ישראל מבתים חרדים נמסרו ללמוד בבת ספר שהם בבחינת "מולך", חלקם ברצון וחלקם באונס ונחשב לשריפת נשמה וגוף קיים, לכן נתקיים באושוויץ מדה כנגד מדה של שריפת הגוף והנשמה קיימת!

מאיר עיני ישראל

פיו ולבו שוין

להשריש את מדת האמת באופן שיהיה "תוכו כברו" ולא לדבר "אחד בפה ואחד בלב!"
נלמד מהפסוק: "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (פרק לז-ב)

וכתב רש"י: מתוך גנותם למדנו שבחם, שלא דיברו אחד בפה ואחד בלב. **עכ"ל.** וידועים דברי חז"ל: כל תלמיד שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. **ויש אומרים:** נקרא נתעב (יומא עב). ואחד משלושה שהקב"ה שונאן הוא המדבר אחד בפה ואחד בלב (פסחים קיג).

כתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות דעות ה"ו): "אסור לאדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי. ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב, אלא תוכו כברו והענין שבלב הוא הדבר שבפה... ואפילו מילה אחת של פיתוי ושל גניבת דעת אסור, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור..."

ולכאורה לפי"ז צ"ע, מה שכתב הרמב"ם (בפ"ה מהל' דעות הי"ג): "משאו ומתנו של תלמיד חכם באמת ובאמונה.. אומר על לאו ועל הן הן, מדקדק על עצמו בחשבון..." ומשמע שאין זה לכל העולם אלא כך דרכם של תלמידי חכמים, ולא כמו שמפורש בהלכה הקודמת!?

וכתב הגאון **רבי אברהם ארלונג** שליט"א (בספרו **ברכת אברהם** על מסכת בבא מציעא) לישב ולחלק, שמה שכתב הרמב"ם איסור לכל אדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי, הוא כאשר נגרם ע"י הזק או צער לחברו, אך דרכו של ת"ח הוא להיות אמיתי בדיבורו בכל ענין גם אם אין בזה הפסד לזולת וכמו שאמרו חז"ל בגמרא (ב"מ כא): דצורבא מרבנן לא משני במילייהו (=ת"ח לא משנה בדיבורו) חוץ מהנך תלת.

להרגיש באמת "מעומק הלב"...

סיפר בעל המעשה: ביקשתי ממור"ר הגאון **רבי מיכל יהודה ליפקוביץ** זצ"ל מכתב המלצה עבור הכנסת כלה, אמר לי רבי מיכל יהודה שאני אכתוב את נוסח ההמלצה, והוא יעבור עליו. כתבתי את הנוסח, הוא עבר עליו ואישרו. לקחתי ממנו "בלנק" בשביל לתקתק עליו את הנוסח ושיחתום עליו. סידרתי את הנוסח והוספתי עליו, בהכירי את אישיותו של מור"ר, לאחר המלים "הריני מבקש בזה" את שתי התיבות "מעומק הלב".

הראתי לרבי מיכל יהודה את הנוסח, ואמרתי שהוספתי כאן את שתי התיבות "מעומק הלב". אך רבי מיכל יהודה אמר לי: דוקא את זה לא הייתי רוצה שתכתוב. לשאלתי, מדוע? אמר כדברים הבאים:

"מעומק הלב" היינו כשאתה חש הרגשה פנימית מעומק הלב את מצבו של היהודי, אבל כאן במקרה זה אינני מכיר כל כך מקרוב את כל הרקע של הנצרך, ואין לי את ההרגשה הפנימית לכתוב "מעומק הלב"..." **דרכי החיים**

מודה על האמת

"תודה שהעמדתני על האמת..."

פעם התווכח הצדיק **רבי שלמאן מוצפי** זצ"ל עם חבריו החכמים על פירוש מאמר בזוהר הק'. כל אחד מהמשתתפים הביא ראיות לדבריו. לאחר שהכיר רבי שלמאן כי הסברו של חברו בזוהר הוא הנכון, היה שש ושמה. הוא פנה אליו ואמר לו פעמים רבות: "תודה רבה לך, אני מודה לך מאד על שהעמדתני על האמת ובזכותך הבנתי את המאמר. גם בלילה השני עם תחילת השיעור, פנה שוב רבי שלמאן לאותו חכם ואמר לו: "אינך יכול לתאר לעצמך איזו שמחה בלב יש לי על הבנת המאמר מאתמול, תודה רבה לך..." **עולמו של צדיק**

"אודה ולא אבוש שטעיתי..."

חתירתו של הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל לדבוק במדת האמת הייתה ללא סייג, ואף לא ראה כל פחיתות כבוד להודות בטעותו. אופינית לכך היא העובדה שסיפר הגאון **רבי משה מאיר יאדלר** שליט"א (מח"ס מאור השבת):

"באחד ממכתבי, הערתי לרבי שלמה זלמן על מה שכתב בענין מסויים ש"במרדכי" לא כתב כן. כעבור מספר ימים, קיבלתי את תשובתו אלי, בה כתב כהאי לישנא: "אודה ולא אבוש שטעיתי בזה, כי מפורש הוא להיפך". כך, ללא שום התחמקות והתחממות.

ופעם בעיצומו של אחד משיעוריו שאל רבי שלמה זלמן שאלה ואמר תרוץ. לאחר מכן, אחד מהתלמידים החדשים, שזה עתה עשה את צעדיו הראשונים בישיבה, אמר תירוץ משלו.

חזר רבי שלמה זלמן לעצמו על תרוצו של התלמיד הצניר, ולפתע התבטא בשמחה ואמר: "התירוץ שלך, הוא הרי הרבה יותר טוב משל!" והחל משנן את התרוץ החדש של הבחור הצעיר, באזני התלמידים פעמיים ושלוש.

ופעם אחרת שאירע מקרה דומה, לא נרתע מלהתבטא בהאי לישנא: "ואמנם אני חשבתי להסביר את התוספות באופן זה, אולם בחור פלוני (ונקב בשמו) העמידני על דבר אמת, ולכן ההסבר הנכון בתוספות הוא כך וכך..."

חכו ממתקים מברר

מעלה נשגבה להודות על האמת בפני הזולת אף אם מתבזה על ידי כן!

נלמד מהפסוק: "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני" (פרק לה-כו)

ואמרו חז"ל יהודה הודה ולא בוש, מה היה סופו? **נחל חיי העולם הבא (סוטה ז:).** כיוצא בזה אמרו חז"ל על הפסוק "יהודה אתה יודוך אחיד" - מקרא זה לא אמרו אלא כנגד צדיקים שכובשים את יצרם ומודים במעשיהם, שכל המודה במעשיו זוכה לחיי העולם הבא (מד"ר). עוד אמרו חז"ל: יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה שנאמר (תהלים סא) "עדות ביהוסף שמו" יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו על הקב"ה (סוטה י:)

במספר מקומות בש"ס מצאנו שהתנאים והאמוראים הודו וחזרו להורות כדברי חבריהם, וכפי שמצאנו במקומות שונים על בית הלל ובית שמאי שמדגישים לנו חז"ל: "חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי" (גיטין מא:; יבמות קטז:). וכן במשניות סדר טהרות, מנו ארבעה דברים שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי (כלים פ"ט מ"ב. אהלות פ"ה מ"ג).

וכן על רבי עקיבא: "חזר ר"ע להיות שונה כדברי בן עזאי" (תענית כו.). וכן: "הודה ר"ע לרבי ישבב" (חולין לב.). וכן: חזר ר"ע להיות שונה כדברי רבי יהודה (שם קכח.).

ויש להבין: לשם מה מגלים ומודיעים לנו זאת חז"ל? אלא ללמדנו עד כמה האמת אהובה על רבותינו. וכמו שכתב **הרמב"ם** (בהקדמתו לפירוש המשניות - זרעים), שיש ללמוד להודות על האמת ממה שהודיעונו חז"ל פעמים הרבה, אחר שהביאו מחלוקתם של איתני עולם כגון בית שמאי ובית הלל, אמרו: "וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש ללמדנו בזה עד כמה האמת אהובה מן הכל, וכשנוכחו רבותינו לראות כי דברי החולק עליהם טובים מדבריכם, הודו לו וחזרו לומר כדעתו.

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

הילד שניצל

"מה קרה?"

פגיגוע!

איפה?!

בשוק מחנה יהודה!

ברוך השם ששאלות ותשובות כאלו נדירות במחוזותינו. אך בעבר הלא רחוק היו פגיגועים מזעזעים את רחובות ירושלים באורח די שגרת.

אחד המוקדים בהם אהבו הערבים למקד את פגיגועיהם היה "שוק מחנה יהודה" השוכן במרכז העיר. הסמטאות הצרות של השוק יוצרות אפקט עצמתי לחומר נפץ - ומה גם שבדוחס הקיים בשוק קל למחבל להתערב בין האנשים.

כותב השורות לא ישכח כיצד צעד בימי ילדותו עם אמו ואחיותיו ברחוב יפו. כאשר ביקשה האם להיכנס לשוק כדי לקנות כמה דברים, נבהלו הבנות הצעירות - כביכול הציעו להן ללכת לגרדום... מסתבר שתקופה קודם לכן ארע עוד אחד מהפגיגועים המזוויעים של 'מחנה יהודה', והבנות ששמעו על הרעיון להיכנס לשוק הירושלמי חשו כאילו עליהן לומר 'וידו'!...

מאז מוצב בשער הכניסה לשוק מחסום ושני שוטרים לצדו.

* * *

אחד הפגיגועים המצמררים בשוק מחנה יהודה, התרחש בשנת תשס"ג. הפיגוע התרחש ביום שישי - ולא בכדי. בערב שבת פוקדים את השוק אלפים רבים מתושבי העיר!

הפעם הייתה זו ערבייה שהעדיפה לא להיתקל בשוטרים המוצבים בפתח השוק, ונצמדה לממתינים בתחנת האוטובוס של השוק.

הפיצוץ היה איום.

זעקת הפצועים הייתה איומה יותר.

שתיקת המתים הייתה איומה עוד יותר.

בתוך חצי דקה התמלא המקום ברעש נוראי של אמבולנסים ומשטרות, כחול ואדום צבעו את פירות השוק שהיו פזורים לצד הקליינטים השרויים על האספלט. אנשים שבאו לעזור הנחיתו אחד על השני הוראות סותרות.

* * *

---ומתוך כל מהומת האלוקים הזו, יוצא חי בחור צעיר בשם י.

מריאן שיחי'. הוא אמנם נפצע אך חייו ניצלו! אם הייתם משקיפים על הפיגוע בשעת התרחשותו לא הייתם מבינים כיצד זה ייתכן. הוא הרי ישב בתחנה בדיוק באותו מקום בו התפוצצה הערבייה הארוכה!

נגלה לכם את הסוד הקטן: ממש בסמוך לפיגוע התקרבה לתחנה אישה זקנה. מיודענו לא חשב פעמיים אלא מיד קם ומסר לה את מקומו - ולא ידע שמעשה החסד הזה יציל את חייו!

הערבייה שהתפוצצה עשתה זאת במיקום הכי אסטרטגי - שהיה בצמוד למקום מושבו של מיודענו אך לפני רגע.

הזקנה שישבה במקומו נהרגה על אתר! השם יקום זמה.

* * *

לפני יותר ממאה שנה חי אדם יקר שילדיו היו נפטרים מיד לאחר הלידה. בצר לו פנה אל החפץ חיים זצ"ל לבקש סגולה. השיב לו החפץ חיים שסגולות אינן מכיר, אך הוא יכול לייעץ לו שיפתח גמ"ח בעירו ואולי בזכות מעשה החסד הזה ייושע!

שמע האיש לעצה והשקיע עצמו במעשה חסד עד שנולד לו בן שהחזיק מעמד. גדל ופרח. העיר את הוריו בלילות, ולכלך את הקירות בימים... במשך הזמן נולד לאיש עוד ילד של קיימא, ועוד אחד.

ברבות הימים חזר אל החפץ חיים ושאל אם הוא יכול למנות נאמן אחר לגמ"ח במקומו, מכיוון שהוא עצמו טרוד מאוד. השיב לו החפץ חיים שהוא מפקפק אם אדם אחר ישקיע במעשה החסד כמוהו (אך כמובן שלא יכל לאסור עליו לחדול מהמצווה).

למחרת חזר האיש לבית החפץ חיים כולו סוער ונרגש: חיי אחד מבניו ניצלו אך בניסי ניסים לאחר שנחנק באמצע הלילה!...

* * *

אמנם, לא תמיד אנו זוכים לגילויים כאלו שממחישים עבורנו את הקשר הבלתי ניתן להפרדה שבין מעשי החסד והחיים שלנו.

ומכיוון שכן, אז הסיפור של מיודענו, שניצל מהפיגוע בזכות מעשה חסד איננו כלל סיפורו הפרטי - אלא הסיפור של כולנו.

התרחש כאן גילוי שנלמד ממנו כיצד בפעולת חסד די שגרתית ניתן לזכות בחיים של חסד - כפשוטו...